

כנס צרה ולבסוף גירש ערווה ויג ע"א "כיעד אם" – "זו קתני"

משנתנו סוברת כאשר נופלות לפני היבם שתי נשים, האחת אסורה באיסור ערווה והשנייה צרת אותה ערווה – שתייהן פטורות מהחליצה והייבום. מאידך, אם מתה או נתגרשה הערווה לפני מיתת הבעל – הרי שלפני היבם נופלת רק הצרה לייבום, ומותרת להתייבם (כי האישה האסורה בערווה איננה נופלת לפניו). הגמרא דנה מתי אירעו הגירושין (או המיתה) של הערווה, לפני שכנס את הצרה (וממילא מעולם לא היו שתי הנשים יחדיו נשואות לבעל), או אחרי שכנס את הערווה (ורק לפני מותו גירשה, אך הנשים היו יחדיו נשואות לבעל). דהיינו, רגע פטירת הצרה מחליצה וייבום עקב היותה צרת ערווה, הינו על פי רגע ההתחלה – נישואי הצרה, או רגע הסיום – מיתת הבעל ונפילתן לייבום.

משנתנו

היתה בתו או אחת מכל העריות האלו (חמש עשר נשים המנויות במשנה) נשואות לאחיו ולו אשה אחרת (צרת ערווה), מתה בתו או נתגרשה **ואח"כ** מת אחיו - צרתה מותרת (להתייבם, כיוון שבשעת הייבום הערווה אינה צרתה)

מדיוק המשנה "נתגרשה ואחר כך מת אחיו" משמע שאפילו "כנס (הצרה) ולבסוף גירש (הערווה)", שהכל הולך אחר זמן נפילתן (ואף שהיו נשואות יחדיו לבעל בחייו - חייבת הצרה בייבום).

משנה ל ע"א

שלשה אחים, שנים מהם (ראובן ושמעון) נשואין שתי אחיות ואחד (לוי) נשוי נכרית. **גירש** אחד (ראובן) מבעלי אחיות את אשתו, ומת (לוי) נשוי נכרית, **וכנסה** (ראובן) המגרש ומת (נופלת לפני שמעון הנוכרית כאשר הוא נשוי לאחת האחיות), זו היא שאמרו וכולן שמתו או נתגרשו - צרותיהן מותרות.

מדיוק המשנה "גירש אחד... וכנסה המגרש" משמע שהסיבה שהצרה מותרת כיוון שמעולם הצרה (הנוכרית) ואחת מהאחיות לא היו יחדיו נשואות לבעל (שמעון), לכן כשנופלת הצרה - מותר לייבם אותה (ראובן, אף שהוא נשוי לאחות השנייה). אך אלמלא כן, במקרה "כנס ולבסוף גירש" הצרה תהא אסורה בייבום משום ערוות "אחות אשתו" (כיוון שהנוכרית ואחת האחיות היו נשואות יחדיו לבעל - דין הצרה לייבום כ"צרת ערווה").

מלשון משנתנו עולה שרגע הנפילה הוא שקובע האם נגדיר את הצרה כ"צרת ערווה" (אך במידה ומתה או נתגרשה הערווה לפני מיתת הבעל - מותרת הצרה בייבום), ומלשון המשנה בדף ל ע"א עולה שרגע הנישואין הוא שקובע האם נגדיר את הצרה כ"צרת ערווה" (ורק במידה ומתה או נתגרשה הערווה לפני שנישא לצרה - מותרת הצרה בייבום)?

רבי ירמיה: אמת, זו מחלוקת תנאים בין המשניות, והתנא ששנה את משנתנו סובר ש"המיתה מפלת" (קובעת, וכיוון שבשעת המיתה אין ערווה הצרה מותרת) לא שנה את המשנה בדף ל ע"א הסובר ש"נישואין ראשונים מפילים" וכיוון שנהייתה צרת ערווה לשעה אחת בנישואיה לבעל - אסורה עולמית (רגע הנישואין הוא הכנה לייבום, ולכן יש משמעות למעמד הצרה באותה עת)

רבא: שתי המשניות נשנו על ידי אותו התנא. במשנתנו שנה את החידוש הגדול ש"כנס ולבסוף גירש" מותרת הצרה (למרות שהיו שתי הנשים נשואות יחדיו - אינה מוגדרת כצרת ערווה), ולאחר מכן בפרק שלישי שנה את החידוש הקטן, "זו ואין צריך לומר זו", ואף "גירש ולבסוף כנס" מותרת הצרה (באופן פשוט, שאינה מוגדרת כצרת ערווה, כיוון שהייתה נשואה לבדה לבעל שמת).

